

Salvador Allende

Patricio Guzmán, 2004

Biografia personal del director xilè Patricio Guzmán sobre la figura de Salvador Allende

Necessitat de la memòria

Patricio Guzmán continua el seu particular repàs a la història recent de Xile, ferm en la convicció de la necessitat de recuperar la memòria. És conegut per la seva trilogia filmada durant el govern de Salvador Allende. *La batalla de Chile: la lucha de un pueblo sin armas* és un dels millors films polítics de tots els temps. Treballs posteriors en el mateix sentit, com *La memoria obstinada* (1997) i *El caso Pinochet* (2001), l'han convertit en un dels documentalistes actuals de més renom.

Ara, per primer cop centra el seu documental en la figura d'Allende, en els seus aspectes d'home polític i també en aquells més humans i íntims: des de la seva infantesa a Valparaíso fins a la seva mort. Un assaig de biografia marcada pels esdeveniments.

Els fets als quals fa referència el documental són de tots prou

coneguts. L'11 de setembre de 1973 un cop d'estat instigat des de la Casa Blanca va enderrocar el govern democràticament escollit, eliminant el president de la República, Salvador Allende.

Motivacions

Per a Guzmán, les motivacions d'aquest documental són personals i ideològiques. Així, diu: «Salvador Allende marcó mi vida. No sería el que soy si él no hubiera encarnado aquella utopía de un mundo más justo y más libre que recorría mi país en esos tiempos. Yo estaba allí, actor y cineasta. Recuerdo la frescura del aire, la profunda inspiración que nos unía los unos a los otros y más allá, al mundo entero. Filmábamos ese sueño radiante, con lucidez y fervor. Era una sociedad entera en estado amoroso».

Però també hi ha una motivació històrica i de necessitat de justícia: «Tampoco puedo evitar pensar en la brutalidad de la

dictadura, puesta en marcha por los mismos norteamericanos, por más de diecisiete años». Al llarg del documental defineix aquests anys com anys de patiment, de mort, d'exili i de supressió de la memòria, fins al punt que els mateixos culpables són prou cíncics per donar les culpes a les víctimes, com si tot hagués estat un malson provocat per un somiador anomenat Allende. Guzmán conclou: «las ganas de volver a este hombre atípico, revolucionario y fanático de la democracia hasta el suicidio, me llegan por razones históricas, desde luego, pero también por su terrible actualidad».

Assaig personal

El documental és més que una mirada biogràfica, és una mirada a la realitat democràtica del país que viu una memòria volgudament adormida. Fent ús d'un estil molt personal, la seva pròpia veu en *off* va resseguint les imatges que recull, augmentant, si cal, la seva

proximitat i el seu dramatisme. Aquest criteri és el que aplica en aquest documental, deixant clar que el que vol expressar és la seva vivència i la seva opinió. En aquest sentit no és tan fred com *El caso Pinochet*, que mostrava dades i esdeveniments objectius de la detenció del general a Londres.

La seva vivència i el seu record és la de molts xilens i xilenes. Per això entrevista a persones que van participar directament al costat d'Allende com: Volodia Teitelboim; Sergio Vuskovic, ex-alcalde de Valparaíso; o Arturo Jirón, metge personal del president. Però també individus reals i particulars que van viure les misèries polítiques, socials i econòmiques a les quals es va veure sotmès el país, i per als quals Allende representava la utopia: pobladors de La Victoria, gent que treballava a les «maestranzas», ferroviaris, vells de Valparaíso que recorden a Allende a la seva ciutat natal.

És un film que invita a la reflexió històrica i present. Per a Guzmán la memòria no és un pretext per a la difusió de simples consignes, ni un exercici de nostàlgia que no canvia res. És un treball pacient i sacrificat que és l'iniciat a Xile a partir de la dècada dels noranta, no sense dificultats. *Salvador Allende* fa bona l'actualitat del gènere documental que ha donat nom-brosos exemples en els darrers anys a les cartelleres.

El documental es va rodar íntegrament a Santiago de Xile, entre el 21 d'abril i el 6 de juny de

2003, amb un equip format únicament per xilens.

Es va presentar fora de competició al Festival de Cannes 2004. També va ser presentat al Festival de Toronto i a la Secció Zabaltegui del Festival de San Sebastián. A Xile es va estrenar al Festival Internacional de Cine Documental de Santiago, que dirigeix el mateix Guzmán.

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Direcció: Patricio Guzmán
Guió: Patricio Guzmán
Producció: Jacques Bidou i Marianne Dumoulin
Fotografia: Julia Muñoz i Patricio Guzmán
Música: Jorge Arriagada
Muntatge: Claudio Martínez
Nacionalitat: França, Bèlgica, Alemanya, Espanya, Mèxic
Any: 2004
Durada: 100 min.

Equip Artístic

Personatges reals

Filmografia

2004

Salvador Allende

2001

El caso Pinochet

1997

Chile, la memoria obstinada

1992

La cruz del Sur

1987

En nombre de Dios

1983

La rosa de los vientos

1979

La batalla de Chile: El poder popular

1976

La batalla de Chile: El golpe de Estado

1975

La batalla de Chile: La insurrección de la burguesía